

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

SZERKESZTŐI LAKÁS:

Széchenyi-téren, a hidkaputól kimenet balra a 26. szám alatti ház emeletében.

Megjelen a lap hetenkint 3-szor u. m. kedden, csütörtökön és szombaton délel. Ára évfolyamra 3 ft. o. é. Hirdetési ár: 5 hasábos sorért 1-ór 7 kr., 2-ór 6 kr., 3-ór 5 kr. o. é. s minden hirdetés után 30 kr. bélyegdíj. Előfizetés s hirdetés a kiadó-hivatalnál kezeletik.

A „nyiltér” cikkek sora után 20 kr. előleg beküldése mellett a szerkesztőséghez czimzendők.

KIADÓ-HIVATAL:

Középcetza, STEIN J. könyvkereskedése.

Kolozsvár, oct. 12.

(D.) Hol van az az oláh nép, a mely a magyarokat gulyáshús gyanánt meg akarja enni? hol van az, a mely vesztét és romlását látja a miatt, hogy ő Felsége az ország alkotmányát visszaadatulni parancsolá? hol van az az oláh nép, a melynek nem kell az alkotmány, ha azt nem Schmerling államminister ur ootroyálja? hol van az, a mely csak úgy boldog, ha tisztoje fenekéből az utolsó fillért is kirázhajta egy sereg éhenkórász bureaucata számára? Hol van az a nép, mely osztja a „Gazetta” kétségbeesését a miatt, hogy a király miért nem excommunicálja minden alkotmányjogból azt a magyar nemzetet, a mely merészelt a trón ellen fegyvert emelni? Hol van az a nép, a mely renegátnak nevezi azt a román, a ki a kegyelem-alkotmány látszata helyett, azon közös királyság alkotmányához ragaszkodik, mely a jogegyenlőség alapján ma minden nemzetiség és egyén közös drága kincsévé vált? Hol van az a nép, mely a „Gazetta” vérbeforgó szemével néz a székelyekre, s készül újból egy druz és maronita harcra? Hol van azon gyűlölet, viszály s ellenséges indulat, melyet egy lap s egy patriarcha hirdet?!

Im a megyebizottmányok csöndesen és zajtalanul folynak le, román és magyar választmányi tagok ott ülnek egymás mellett jó egyetértésben, nincs csendör, sem katonaság hátuk mögött; de engedelmesség szívökben az uralkodó Felsőg iránt, a mely önként meghozandja az ország törvénye iránti engedelmességet, s az ebből önként folyó egyetértést s belnyugalmat. Im itt láttuk Kolozsvárban a követi conferentiát, egy magyar mágnás s két magyar nemes követjelölt, kiknek mindeniknek szép pártja volt, visszalépik, s helyet enged egy alkotmányos érzelmi romának; amott Naszódvidéke értelmiségének egy része egy magyar mágnásnak ajánlja fel — hir szerint — egyik követi állomását, melyet ez el nem fogad, óhajtván, hogy a nemzet fiait érvényesíthessék jogos óhajtsáikat; Alsó-Fehérmegyében magyar mágnás indítványozza, hogy a megye jegyzőkönyve román nyelven is vitessék; a honpolgári elöljáróság kellemes előjeleket látjuk mindenfelé a közös közélet új kezdetén; csak egy lelkes állott fel kéthelyütt oly fogalmakkal, melyek az alkotmányban jártasok előtt nem annyiban rossz akaratúnak, mint naivnak tetszettek; s csak a „Gazetta” dühöng kirugva a sajtószabadság korlátai közül, oly téren kalandozva, hogy csak a magyar phlegmának köszönhető, hogy a nemzetek közötti igazság vádját senki sem emeli fel ellene.

Ott ülnek a kormánytanácsban a román születésű magyar tisztviselők, egyikük sem lépett vissza, sőt számuk újabbal szaporodott; már pedig ha egy becsületes ember valamely kormányrendszer által nemzete lételetét látja kockáztatva, ama rendszernek factora nem lehet soha. A september 20-iki manifestumból nyilván láthatja mindenki azon alkotmányos irányt, melybe az uralkodó Felsőg egy elmozdított kormány experimentatioit visszaterelte. Lejárt az idő, hogy leitaljuk a jogokat mások jogtalanításával. Az alkotmány attribútuma a jogok közössége, a trón előtt nem lehet kegyelt és nem-kegyelt nemzetiség s néptörédek, a trónnak általános igazság által kell vezéreltetnie, s megadnia a polgári társadalom minden factorának a befolyás azon mérlegét, a mely őt minden társadalomban joggal illeti meg. A ki ez elveket nem osztja, ám lépjek félre, vagy szédüljön azon örvénybe, a honnan kevesen menekülhetnek; de sem hírlapok, sem világi és papi méltóságok ne beszéljenek a nemzet nevében.

Egyesek szájkodása s békületlensége nem kölcsönöz erkölcsi támaszt törekvéseiknek, habár arra nemzetiségük köpenyét használják. A mi politikai harcunkban a nemzet maga beszélt; s a világ és hatalom meg is értette szavát.

Valóban ha a román lapok s némely főnökök és a nép magatartását észleljük, mintha két román nemzet volna e hazában. Az egyik congressusokkal s comitékkel képviseltette magát, míg a másik már 1848-ban részt vett a választásokban ellentmondás nél-

kül s köveit megküldé a törvényes országgyűlésre; amabból nagy vérontás után kinötte magát egy burocracia, ez maradt, a csendesen tüzhelye körül munkálkodó nép; mely osztá panaszainak, midőn a költséges pörlekedési s közgazgatási rendszer, s az erőszakos experimentatio miatti nagy adósodásokból a népre haramolt kigázolhatlan adó mindnyájunkat elnyomott, s melyből évtizedek alatt sem leszünk képesek kibontakozni a kormányok legnagyobb takarékosága mellett sem; ez együtt mivelte velünk a földet, munkaerejét adta küzdelmes gazdaságunkhoz, juhainkat, nyájainkat a magáéival együtt őrizte, eljárt segedelemért s tanácsért a vagyonosabbhoz s miveltebbhez, ha szorultság érte, megyéken a többnyire magyar nagybirtok s román földműves nép között egyetértés meg volt írva azon terjedelmes földek barázdáin, melyek az 1850°-e körüli communisticus agitatio korán innen mind rendszeresebben jöttek mivelés alá, a Mezőség végtelennek tetsző hegyei, oldalai, a Maros széles rónája, ha az ég csapása inséggel nem látogatott, dús termést adtak az uraknak s népnek, s általuk a hazának; ilyen volt az egyik román nép, a mely azt hisszük most is honpolgári büszgalommal s reménnyel fogja velünk gyakorolni az alkotmány jogait; míg a másik román nép — a lapok s némely szónokok, kik általában mindig a román nép nevében beszéltek és így joggal nevezhetjük őket másik román népnek, — ezeknek ha magatartását észleljük, rideg gyűlölet, udvariatlan megvetés, honpolgáriatlan ellenséges indulat és gyalázkodás, idegenszerű bizalmatlanság nyomaira, vonásaira bukkanunk egész működésük alatt.

Talán szerencse volt a magyar nemzetre nézve, hogy azon most alakuló nyelvet nem értette, s talán szerencse az oláh népre is, hogy ő is csak papjainak magyarázatai után vehetett tudomást a hírlapi román nép irómányáról, s adatunk van egy tiszta oláh törvényhatóság megyebizottmányából, miképp az oláh földnépe egy magyar főurat kért föl, hogy mondja el nekik oláhu a tanácskozás tárgyát, melyet szónokaiktól az új román nyelven meg nem értettek, talán mondjuk szerencse volt a nyelv új fejlődésében, s így még ekkori népszerűségében, hogy annyi sértés s lealázás s insinuatio, melylyel főként a „Gazetta” a magyart s székelyt s törékvéseit illette, nem bontá fel az egyetértést és polgári békességet a magyar és román ajku népség között.

Hála égnek még innen vagyunk a válságon s azt a magyarfaló román, s azt az oláheví székelyt nem találjuk fel az ország bérczei közt s ronavölgyein, a „Gazetta” most gyakran felújuló hivatkozása a másfél évtizedes polgári háboru bú emlékeire szolgálhatnak ugyan kis körökben igazságok alapján s felizgathatnak bennünket is, felidézvén, összegyilkolt apáink s testvéreink véres árnyait, de hol volt a lázzadás kevésbé barbár; nem úgy gyűlölte-e a katolikus franczia a hussitát, a caesareanus a republicanust, a carbonari olasz a legitimista olaszt. A forradalom pártokat lát, s nem nemzetiségeket; s valjon Szathmár- s Biharmegye hős oláh fiatalai s igen sok erdélyi oláh nem együtt küzdé-e a magyarral a forradalomnak csatáit?

Az uralkodói amnestia a feledés fátyolát borítá mindezekre, a népek is az emberi gyöngeség és viszály szomorú emlékeit elfeledni igyekeznek, hogy egyetértéssel egy szabad és boldog haza fogalmában annyi sok nehéz sebeiket kiépülhessék.

Ő Felsége föltárta előttünk az egyetértés utait, s reméljük, hogy a valódi oláh nemzet, a mely csöndesen s reménnyel vesz részt az előtanácskozásokban, ott lesz velünk az alkotmány visszavívott jogainak békés és üdvözítő gyakorlatánál.

Követválasztási mozgalmak.

Az anyaországban nagy ecel-val folynak a követválasztás előkészületei; városokban, választókerületekben kitűzött zászlókon lobognak a követjelöltek nevei, conferentiák előtt politikai hitvallások tételnek, zeneszó, fáklás-menetek s másnemű ildomos tüntetések történnek. A közvélemény már már tisztában van a jövő országgyűlés képvi-

selői felől, s a lapok részt vesznek a mozgalomban, s nagy buzgósággal constatirozzák a választási eseményeket s a jelöltek névsorát. Itt nálunk, habár a képviselők összegyűlésének ideje közelebb esik, nincs semmi nagyobb zaj; a minnek oka részint az, mert Erdély politikailag annyira össze van nyaggyatva, hogy régi kedve nagy részben elveszett; másik oka az, hogy Erdélyt nem Pestre — a hová illet — hanem Kolozsvárra hívták meg. Így a magyar és székely egykedvű egy okból, a száz és román egykedvű más okból, s ezért mi valószínűleg oly apathicus flegmával fogunk összealakulni, mint akármelyik német Landtag. Mindamellét azonban itt is folynak az előmozgalmak és tusakodások, s mindenfelől veszzük a követjelöltekéről tudósításokat, kivéve a száz földet, mely sajátágok szerepe által hermetice elzártta magát. A magyar városok, a megyék és székelyföld követjelölteiről már csaknem egészen összeállítható tudósításaink vannak. E szerint Kolozsvárról, habár még conferentia utján megállapodva nem volt, a közvéleményben a nagynevű Haynald éresek és Mikó Lőrincz s gróf Lázár Miklósról van szó. K. Fejérvárról Veszeli K. az egyik jelölt. Kolozsvármegyében: Zeyk Károly, s mintán gróf Eszterházi K., Halmágyi S., b. Huszár S. és Gyarmathi M. Hoszszu József (román) részére egy conferentián visszaléptek, ez utóbbi Dobokamegyében: Ósvai Ferencz és Hoszszu László (román). Alsó-Fehérmegyében: báró Kemény István és Pap Anasztáz (román) vagy br. Kemény Géza. Tordamegyében: Tisza László és báró Huszár Károly. Belső-Szolnokmegyében: Torma Károly, gr. Bethlen Sándor és Mán Gábor (román). Kültölmegyében: gr. Bethlen Farkas, a másik állomást egy kijelölt conferentia határozandja el a föllepések szóadása folytán. Felső-Fehérmegyéből még nincs tudósításunk, ugy Hunyadmegyéből sincs. Kolozs egyik követiségére Halmágyi Sándor ajánlatot. Székelyországban: b. Bánfi János és Felszegi Samu. A Székelyföldön Marosszéken: Tolnai Gábor, Dózsa Dániel, Nagy Samu és Rédei István a jelöltek. M. V. Ásárhelyt: Dózsa Elek és Lázár Ádám. Udvarhelyszéken: gr. Bethlen János és báró Rauber Nándor vagy Horváth János. Háromszéken: Székely Gergely és Turi Gergely; az ottani taxas városokban gr. Kálnoki Pál, b. Szentkereszti Zsigmond, Berde Mózes, Domokos László nevei emlittetnek. Csíkszéken: Mikó Mihály és Gező György. Aranyoszáken: Fehér Márton és Zeyk József. Fogaras- és Naszódvidékéről még nem kaptunk tudósítást.

Alsó-Szopor, (Közép-Szolnok), oct. 7.

I.

A viszonyok kilitásba helyezett változatánál a napi sajtónak fontos, közvetítő szerep jutott osztályrésztül, melyet ha az komoly higgadság és férfias magatartással igyekezend megoldani, ingadozhatatlan remény kecsegtetheti a melegen érező honfi kebelt, hogy Erdély sokféleképpen körül nyirbált és separatisticus mint communisticus tendenciákkal behálózott autonómiajának szilárd alapja a legközelebb jövőben meg fog vettetni; ellenkező esetben a nemzetiségek különszakadása, a régtől fogva alattomosan tenyésző visszavonás és kölcsönös gyűlöletteljes kifejlődése, s ezekkel párhuzamosan Erdély közjogi életének megsemmisülése, több mint pusztá feltevé.

Pedig ettől Erdély minden nemzetiségeinek őrizkedni kell, mert ha a népjogok reclamatiojára kinyitott tért czélszerűen felhasználni elmulasztjuk, ha belügyeink alkotmányos és egyedül boldogító rendezésére a kínálkozó alkalmat, a personaliak hitvány féltékenységének áldozzuk fel, a kezünk közül kisiklott alkalom vagy csak évek hosszu sora után, vagy soha sem fog újra megszületni, még csak arra nézve s m, hogy a reactio satnya kinövéseinek kiirtására, újból kezdeményezzünk, gondjuk lesz az illetőknek felszítani a nemzetiségek egyenetlenkedéseit, s mint biztos fegyvert használni fel a traditio jól ismert céljainak megtestesítésére, gondjuk másoknak, hogy a minden activ erejéből kiforgatott nemzetiségek paisza alatt tornyos emelvényeket biztosítsanak, mindenütt kirívó céljuk, személyes önzésüknek.

És akkor be fog következni a mi 1848 után köztudomás szerint elkövetkezett, a megbotlott nemzetiség félrevezetéséről, a törvények hiányáról, nemzetiségi program nem létéről

fog beszélni; átkozni fog egyeseket, éppen mint 1848 után; szépen elkezdí régi nótáját, sokkal keserveesebben mint azelőtt, (mert hogy legyen mi felett keseregni, pontosan gondoskodva lesz), azután megcszegi nyakát a hierarchia jármának, s hordja nemzetiségről nemzetiségre, éppen mint 1848 után.

Mindezek pedig pusztán ignorálhatók nem lehetnek, mert oly országban, hol a nemzettest zöme polyglott tényezőkből áll, egy vagy más tényező betegsége vagy bukása, az egészre nézve kiterjed, az alkotmány csak úgy virágozhat, és gyarapodhatik, ha belsejében minden alkatrészt pontosan végzi kötelemét.

Erdélyről szölok egyedül, melynek magatartása van ma hivatva megadni a magyar országgyűlésnek a törvényességet, s ezáltal lehetségessé tenni a birodalmi és nemzetközi bonyodalmak eloszlását; Erdélyről, a melytől, hogy 14 millió görnyesztő terhei könnyíttessenek, nem várunk egyebet, mint a törvények iránt tartozó tisztelet fenntartását.

És a régen várt alkalmat miként használják fel Erdély nemzetiségei? mindenik a maga módja szerint! a magyar nemzet, melytől birtok és intelligentiára tekintettel a tulajnyomóságot a legfektőbb rossz akarat sem képes elvitáznai, uniót akar, uniót, mely nem csak az ország helyes felfogásából, nem is csak a történelem kiemelt tényeiből következik; de olyan uniót, melyet az országnak egyetemlegesen hozott, fejedelmi szentesítést nyert s részben tetteleg is gyakorlatba ment törvényei is helybenhagytak.

Ha már most a számra nézve legnagyobb román nemzet ennek ellenében a passivitás terére lép, mint Sulucz érsekek b. Saguna érsekekhez intézett leveléből kiveszszük, mi fog történni? a kormány az országgyűlést törvényesnek fogja ismerni, mint 1863°-ben a román és száz nemzetek országgyűlését, s meg lehet a mostani ügyek élén álló férfiak erélyes közreműködése az uniót a román nemzet kihallgatása nélkül is kimondja, (ki van az mondva. Szerk.), Erdélyt magát a magyarországi országgyűlésen képviselteti, s az ott Erdély képviselete mellett keletkezett törvények a két országot kötelezőknek fel is állíthatnak, s ezt annyival is inkább feltehetjük, mert a magyar nemzet, a legitimitáshoz támaszkodva, nagyon természetesen azt fogja mondani, hogy a románok mostani passivitása az ország fenálló törvényei ellenében figyelmet nem érdemel, s mert a román nemzet, mint ilyen, a folyó évi november 19-iki országgyűlésen nem figurál, az országgyűlés integritása, (legfőlebb az „absentes carent voto” fenhagyása mellett), kétségbe nem vonathatik. Ez, mondom, nagyon természetes, s másként nem is lehetséges.

Azonban ki áll jót a magyar nemzetnek, hogy valamint az 1863°-diki országgyűlésről csak 1865-ben a kormány tudni nem akar, ki áll jót kérdem, ha a mostani directio faiseurjei megváltoznak (a mit bizton feltehetünk) nem fogják-e jövőben az ideai országgyűlést is az 1863°-diki sorsára juttatni? s valjon a nemzet, melynek az oportunitás bőrébe áll, nem fog-e sophismákat találni az anomalia magyarázatához? Ha ezeket mind tudni lehetne, a magyar nemzet ignorálhatná a közös nemzetiségek magatartását, sőt ennek negativitása mellett is magát kellően tájékozhatná, de a magyar nemzet jól tudja, hogy 1848 óta a reactio viharai mellett 4 különböző kormányforma rubrikái ostromozták, s ezen kormányformák szelleme csak azon egy tendenciában találkozott, hogy az adót feljebb emelte, mindenik pedig élő applicatioja a Megváltó azon szavainak: „kevés ideig láttok engem, s kevés idő múlva ismét nem láttok engem.”

S mindaddig, míg a monarchia belügyei

Azon gyűlést még maga az azt alkotó s most elbukott kormányrendszer sem mondá törvényesnek, hanem egyesenes ideiglenesnek és ootroyalónak nyilvánítja, holott a császár azt parancsolta volt az octoberi diplomában kormányának, hogy a magyar korona országgyűléseit az előbbi alkotmány értelmében hívja össze. A kormány a teljesedésbe vételnél roszul informált, a magyar királyság alkotmányos népei hivatkotak részint 1861-i feliratokkal, részint pedig magatartásukkal ad principem melius informandum; és ő Felsőge elbocsátá azon kormányt, mely az octoberi diploma eszméit eljásztá; ő Felsőge azon eszméket a septembri manifestumban újból proclamálta; Erdélynek törvényhozó gyűlése csak Pesten lehet. Szerk.

szerveze nincsenek, kinek jutna eszébe mindezekre csodálkozni?

A legfőbb baj az egymásiránti bizalmatlanság, mely most már az elkeseredésig fokozódott, s ennek oka a napi sajtó kifakadásában imperatív, és rendre utasító modorában keresendő leginkább, mit azon világos körülmény is nyilvan igazol, hogy a románok a szászok iránt, kik ezerszer többször megbántották, sőt kik mind megannyi bajokat és szenvedelmeket mesterségesen szították és nevelték, nincsenek olyan bizalmatlanság-mondhatni ellenszenvvel, mint a magyar nemzet iránt; ²⁾ jól tudom, hogy ez nagy méltánytalanság, azonban mégis létezik.

Contemta parva seintilia magnum saepe excitavit incendium³⁾, régi latin közmondás, de helyzetünkre nézve nagyon jellemző, mert én meg vagyok győződve, hogy az erdélyi magyar journalistika sokszor az igazság és történelmi tények világlata érdekében szólalt fel, s a rosszul értesültek irányozását célozta, de felszólalása feddő és komoly volt, ³⁾ már pedig eredményes feddést, csak ott lehet alkalmazni, hol az ellenfélnek vagy fölünk függése, vagy irántunk bizalma biztosítva van.

A román nép pedig sem a magyartól nem függ, sem irányában Isten tudja miért nem bizalmas.

A testvéries bizalom hangján kell tehát ezentúl a napi sajtónak nyilatkozni, felvilágosítani, helyes irányba terelni, mert közös egyetértésre, hogy mellőzhetlen szükségünk van, ez a multnak tényei által elegendőleg illusztrált világosság.

A román nép, melynek szerény magam is igénytelen ugyan, de egyik leglelkesebb fia vagyok, sokkal egyszerűbb, mintsem a hatalomra vergődött refractariusok szemfényvesztéseit megértené; dinasticusnak látszik, mert mindent a fejedelem nevében követnek el vele, de sokkal fejletlenebb, sem mint magasztos elhivatottsát, mint nemzet, saját szempontjából felfogná: azért föl kell világosítani, jóakaratu szelidséggel, testvéri szeretettel kijelölni az irányt, a mely nélkül az obscurantismus lánczai közül ki nem bontakozhatik. Én ismerem nemzetemet, s meg vagyok róla győződve, hogy sokszor hírének és akaratának kívül lett eszköze olyan cselekedeteknek, melyeknek eredményétől később maga is megrémült, és meg vagyok róla győződve, hogy ha pártvezéreiben több lett volna a közös iránti lelkesedés, több a multnak ismerete, és kevesebb az ónérdék, ma jóval tul volnánk a kis-korúság azon jelvényein, hogy politikai érettségünk, mint hypothesis felett az európai sajtó vitakozzék. %

Kül- és belföldi levelezés.

N. Enyed, oct. 10.

Nem akarom a sept. 20-iki manifestum hatását e megye magyar lakóira esetelni, mert hisz az egész Erdélyben egy hatása volt és van annak minden magyarrá, t. i. bizalmat, reményt tiltett a már-már csüggedni kezdő szivekbe is egy jobb jövő reményéről, nem akarok mondom e tárgyról írni; hanem áttérek a manifestum egyenes és első következtetésére, e megye mai napon tartott bizottmányi ülésére. Minden nemzetkülönbség nélkül tisztelt és szeretett főispánunk mélt. Pogány György ur e megye bizottmányát mai napon összehíván; 10-kén reggel már a gyűlés óráját megelőzőleg a megyeház udvarán gyűlt össze a megye minden

²⁾ Hogy a román és szász burocracia jó egyetértésben volt, az tudva van ugyan, s annak okai jól beláthatók; de győződök meg ön, hogy az oláh nemesség és köznép a magyarokkal elég jó polgári egyetértésben van, s magára a nemzetre, sem az oláhra, sem a szászra nem lehet semmi nagy panaszunk. Az értelmiségről is nem személyes, hanem politikai ellenségeskedés különít el; s a mint a közös alkotmány kultusában egyesülünk, a bizalmatlanságnak azonnal vége lesz. Szerk.

³⁾ Ugy hiszünk, nem olvasta ön rendszeresen lapjainkat. Mi becsülünk minden nemzetiséget; de nyilvan és sansz gene itélünk és itéltünk el minden honpolgárt, nemzetkülönbség nélkül, a kik az ország legdrágább kincsét, évezredes alkotmányát dobták az ellenség lábához. Évekkel s meggyőződésből vitakozunk az ellenvélemény ellen: önk itélete hibás, kik egy pár lapot s corifusait a nemzettel azonosítják. A szász nemzet soha sem vette magára, midőn Schmidt Henrich vagy Rannicher urak centralisticus eszméi ellen elég hővel vitakozánk. Mi azt hiszük, hogy a „Gazetta“ vagy az érsek még nem maga az oláh nemzet, habár nagy befolyásukat bevallottuk. Olvassa ön a „Gazetta“-t? mit mond azon műveletlen hangra: „1848-i barbarok“; mit az ily insinualo nyilatkozatára: „a kik a trón ellen fegyvert emeltek“; mit a „rengatok“ fogalútra? stb. Ez embereknek hozzájuk méltó hangon a magyar journalistika soha még nem felelt. Lám azok, a kik rendszeresen olvasnak, másképp itélnék, s nem arrogantiából, de érvülük legyen szabad idéznünk egy biharmegyei levélből, mely az ön cikkével egyszerre érkezett ide, a következő telt: „Lelki gyönyörrel olvassuk vezércikkedeket, öszintén óhajva azon ki nem maradható tiszta örömet, mely előbb utóbb nyilvanolni fog a külön nemzetiségűek részéről irányában azon békülékeny szellemi működésért, mely minden sorodat átlengeti.“ Győződök meg, hogy önnek elkezdett cikksorozatában azon emelkedő hangulat reánk nézve kedvesebb, mintha magyartól származnék. Irjon ön, fejtsé ki eszméit, lapunk és barátai érzelmünk minden valódi alkotmányos irányu honpolgárt előtt tárva van, s minden nemzeti érdek emelése az ország alkotmányának sánczáin belül, szívünk öszinte örömeire szolgál. Szerk.

nemzetiségű értelmiségéből egybegyűjtött bizottmány, tömegesen lehetett egyházi és polgári román urakat látni, kik a külszinről itélve öszinte társalgásba elegyedtek a magyar bizottmányi férfakkal, s egyesesen foglalák el e megye tanács t. 1/2 10 órákor Barcsay Albert főbíró felhívására b. Splényi Sámuel ur vezetése alatt egy küldöttség alakítottott egybe meghívandó a mlgs főispán urat a megyei bizottmányi gyűlésbeni megjelenésre; mire általános tisztelet főispánunk minden nemzet és rangkülönbség nélküli általános éljenzések közt főispáni székét elfoglalván; rövid, de a fejedelmi mindenek életet adó komoly sept. 20-iki nyilatkozatra alapított, a körülményeknek tökéletes, minden nemzetek-re, ha fel tudják használni, üdvös következtéseit felfejtő beszédével, melyben kiemelte az elmúlt négy évek fájdalmait és küzdelmeit, egyszersmind hivatkozott a H. K. II. r. 3 t. 3 par. s felfejtő, ha a multból következtetést tudunk tanulni, egy boldogabb jövőnk alapja megvetve van. Ezzel megnyilvanított a gyűlést.

Ideiglenes főjegyző Pávai V. Elek által fölolvastott a felséges kir. kormányzékai idei sept. 12-én 25183 szám alatti magas rendelet, mely e megye közönségét az 1791 XI. t. cz. szabványai értelmében választandó követei által a nov. 19-kén megnyitandó erdélyi országgyűlésre meghívja. Főjegyző urnak ámbár sok mondani és felhozni valója lenne, nevezett meghívó rendelettel szemben, de tekintettel apostoli fejedelmünk legfőbb felvilágosító jogára, midőn ő Felsége e jogából kiindulva akar meggyőződni Felséges előde által szentesített törvény ellen némelyek által támasztott kételemek fölül, hogy a legjobb fejedelmi akarat testté váljék, oda véleményez, miszerint e gyűlés tanácskozási tárgya csak az 1848 évi I. t. cz. revisiójára a 3853 sz. a. idei sept. 1-ső napjáról kiadott kir. legfelsőbb rendelet értelmében miként eszközöltessenek a követválasztás elömlökatai és az azokat kereszttul vívó bizottmányok; felszólítja a bizottmányi ülést, a középponti és a szavazókat a rendelet értelmében járásokként összeíró három-három tagból álló bizottmány kinevezésére.

Ezen nyilatkozat minden ellenvetés nélkül elfogadtatván, főispánunk a már előre feltett járásokonkénti három tagu és középponti bizottmányt Barcsay Albert főbíró által felolvastatá. E tapintatos elválasztásban a megye bizottmánya is megnyugodott. Az illetők is, Mihályi balázsfalvi kaonok ur kivételével, kijelölt állomásait el is fogadták.

Ezután b. Kemény István, ki mindig éber figyelemmel kíséri a közügyeket, s azokban tényleg is részt vesz, kéré a mlgs főispán urat: a tanácskozási jegyzőkönyvet román nyelven is szerkesztetni rendelné, s a maga gyűlés-nyitó beszédjét is jegyzőkönyvre tétetni; a melyeket főispán ő mlgsa az eddigi gyakorlat szerint is megtörtéendőnek jellevén ki; a jegyzőkönyv hitelesítését a középponti bizottmányi teendői közé sorozván; a gyűlést alig egy órai együttlét után feloslatta, s minden jelenlevő tagok és hallgatók többszörös éljenzései közt távozott a tanácskozási tereméből.

Délután 2 órákor egy 60 terítékű asztalhoz hivatánk meg, hol megeredtek a nyelvek tolmácsolván a sziv érzéseit, melyeket a zöld asztalnál ki nem mondhattak, kimondták a fehér asztalnál. Az első toasztot főispán ő mlgsa mondotta a dícsősen uralkodó Felséges cs. kir. párra. Azután egész sora, hogy ne mondjam özöne következett a toasztok, itunk gr. Mikó, b. Kemény Ferencz, s Hajnald Lajos, Crenneville Folliot gróf és kormányzó ő excellentiájokért, Majláthért, Deákért. stb.

Végül megirhatom, hogy egyik követünk b. Kemény István lesz. Y.

Felső-Fejérmegye, oct. 9.

Ma volt azon nap, melyen a hirdalok utján tudomásunkra jött alkotmányos rendszer visszaállításának első jeleit megélnünk is tapasztalni és némileg élvezni alkalma vala, midőn azon főispán, kítől a megye tisztsége 1862 január havában történi lemondása alkalmával, miután ő a provisorium alatti megmaradását kinyilatkozatá, végképeni elszakadását nyilvanítá, egy megyei bizottmányt alakítva, azt a mai napra tanácskozási végett meghívta. Az uralkodó Felség iránti hódolat s a jelen kormányhoz bizalomnak lehet tulajdonítani azon körülményt, hogy oly egyének, kik a lemondáskor végbucst vettek a jeleni főispán urtól, ezen egyének most következtetésbe jöve, eddigi politikai hitvallásukkal egy törvénytelen bizottmányban résztvettek. A gyűlés egész tartama alatt lehetett észlelni azon önkakaratú eljárást, melylyel a főispán az uralkodó Felség által a bizottmányoknak adott jogot korlátozni kívánta, s kétségtelen jeleit láttunk annak, hogy ő a megye azon jogát és óhaját, mely szerint a követválasztás kereszttulvittele egy helyt történnék és a két követ egyszerre és egy helyt választódjék meg, meghiusítani kívánta oly czélból, hogy egy általa netalán tán kinézett egyéniség megválasztása az elszakadt részekben sikerüljön.

A főispáni megnyitó beszéd után, melyre Horváth János bizottmánytag általános helyeslések közt kinyilatkozatá, hogy a bizottmányi tagok csupán csak is ez esetre kívánnak lépni a törvényes állásról és résztvenni egy törvénytelen bizottmányban: a főispán ur a helyett, hogy a bizottmány létszámát és egyéneinek megnevezését igtatta volna jegyzőkönyvbe, rögtön az albizottmá-

nyok kinevezését tűzte ki tárgyalás végett, s a bizottmánynak egy idő megnyeréssel indokolt névjegyzéket átnyújtott, kik a választási joggal bíró szavazók összeírását kereszttulvitteék. Felolvastatván a névjegyzék, a bizottmány az abban levő jelenlegi id. hivatalnokok neveit kitérőltetni határozta. Ezekután a főispán ur a bizottmányt hirtelen feloszlottnak nyilvanította, még a jegyzőkönyv hitelesítését is feledvén, azon félelemből, nehogy az előleges értekezleten adott abbéli becsületszava beváltására figyelmeztethessék, melynélfogva megígérte volt a megye előtt köztudomásilag hivatalos viszárdéssel compromittált egyes politikus tisztviselőket, ha nem is közkereset alá rendelni, legalább jeleni hivatali állásuktól felmenteni.

Nézetünk szerint a bizottmány nem lett volna feloszlattandó. hanem csak elnapolandó, mert ugyanis a központi bizottmány hová nyujtsa be az átvizsgált összeírásokat a főkormányzékhoz való felterjesztést végett? Kinek áll jogában kitérni a választási napot és helyet? Ki nevezzi ki a szavazatokat beszédő bizottmányt? és végre, ki hitelesíti a megválasztott követek credentialisát? egyedül a főispán vagy pedig vele egyetértőleg a bizottmány, mely már feloszlatta van? hisz ez ellenkezik a magasabb rendeletekkel, s ez esetben felesleges is egy bizottmány?

Ez volt az egész bizottmányi gyűlés bámulatos rövid menete, s mi nem tudjuk megmagyarázni magunknak, hogy lehet az, hogy a bizottmány annyira korlátolt jogaival is élni nem kívánt és — nem tudott.

Következett a főispáni ebéd, melyen a román és szász atyafiak külön asztalnál foglaltak helyet; megkezdődtek a toasztok, először is hangos éljenek közt ő Felségére; azután főkormányzó gróf Crenneville, Majláth, Belcredi, Kaiserfeld, b. Kemény stb.; kitérő államférfiakra, a nemzetek közti egyetértésre stb.

Végül csakugyan egy szász falusbíró a magyarországgal egyesülésért, egy szász pap pedig a nemzetek közti egyetértésért emelt poharat.

Bábeli zavarok közt kezdődött meg megyénkben az alkotmányos élet, s aggódva nézünk a jövő elébe. Ifj. gr. Haller Ferencz.

Aranyosszék oct. 11.

Folyó hó 4-kén bizottmányi gyűléstünk volt, miről, hogy ily későn történi a tudósítás, oka az, hogy az előbbi nem lévén ad manus fideles bizva, mielőtt a postáig érkezett volna, elveszett. A 6. gyűlés tartalmát részletesen is leirni igen rövid dolog; mert maga az egyetlen egy tárgy is rövidséget igényelt. Déléltől 11 órákor már össze lévén gyűlve a számos tagokból álló biz. gyűlés, egy meghívó küldöttség menesztetett szeretve tisztelt főkirálybiránk ő mlga után. Ő mlga azonnal megjelent. A bizottmányi gyűlés háromszoros lelkes éljennel fogadta. Elfoglalván ő mlga elnöki székét, egy üdvözlő beszédet mondott, mely beszédét csak vázlatban adni hiba lenne. Azonban annyit mégis megemlítendőnek vélünk a beszédéből, hogy a jelen biz. gyűlés tartásának egyetlen czélja az: hogy a közelben álló országgyűlésre megkívánató követek választásáról előlegesen tétessék intézkedés. És e megnyitó beszédrel legyen szabad még annyit mondani, hogy az alkotmányos érzettől áthatott lelkes beszéd volt, melyből nem hiányzott az idyli hasonlatosságok szépsége sem. Azután ő mlga felolvastatta azon kir. kormányzékai okmányt, mely ő mlgát alkotmányos székébe és hivatalába visszahelyeztette, mire szűnni nem akaró éljennel üdvözlötett ő mlga. Továbbá felolvastott azon kegyelmes királyi leirat, melynélfogva fejedelmünk ő Felsége idei nov. 19-re Kolozsvárra az országgyűlést egybehívni kegyeskedett. Ezen kegyelmes kir. leirat felolvasása alatt az egész biz. gyűlés fenállott, s a felolvasás megtörténné főkirálybiránk éltette a király ő Felségét, mi a biz. gyűlés háromszorosán visszhangoztatott. Ezután következett azon albizottmányi kinevezése, melyek a 8 frt censznál levő követválasztási joggal bírókat íránk össze kerületi helységenként. Ő mlga három ily al-bizottmányt jelölt ki három-három tagból állót, mit biz. gyűléstünk éljennel fogadott és hagyott helyben. Főkirálybiránk ő mlga beszédjére felelt tks Magyarai Pál ur egy velős és alkotmányos érzettől átlengett beszédrel, mely beszéd elmés érintései könnyen discussiora vezethette volna bizottmányi gyűléstünket, ha ő mlga elibe nem vág e nyilatkozatával: gyűléstünk jelenben csak annyi czélja van: hogy a választásról intézkedjünk. M. Pál ur beszédjé végén köszönetet szavazott ő Felségének azon kegyességéért, miszerint a jogfolytonosság elvénél fogva dícső magyar nemzetünket ösalkotmányába visszahelyezni legmagasb szándokába vette, mely indítvány nem csak elfogadtatott, de jegyzőkönyvbe is igtattatni elhatározatott. Ezzel a gyűlés eloszlott. A gyűlés után főkirálybiránk ő mlga szíveskedett a biz. kitérőbbjeit ebédre hívni meg. Délután fél kettőre vigan robogtak a lelkesült vendégek kocsijai Vinczről át Vörösmartra, a főkirálybiró ő mlga pompás palotája elibe. A székely vendégszeretettel bíró uri gazda az elfogadó terem nyilajtójában fogadta szívesen látott vendégeit, kinek-kinek barátságos kezet nyujtván. Délután 2 órákor körülülte a mintegy 50—60 terítékű uri asztal, és az étkezés jóízűen folyt. Pohározásra kertilvén a dolog, Beldi Gergely alk. főkirálybirák

ő mlga kezdette meg a toasztírozást, poharat ürítvén ap. császár és király ő Felségeért. (Sietség miatt a gyönyörű toasztot nem irhatom meg). Azután a rend és illem határai között egymást érve ömlengettek az öröm és derült kedély-érzüléttel dagadó pohárköszöntések, miket megnevezni és tárgyilagosan érteni idő rövidség miatt nem lehet. A köszöntések magas tárgyai voltak: Felséges fejedelmünk, főkirálybiránk ő mlga, b. Kemény Ferencz, gr. Eszterházi Mór, gr. Majláth György, gr. Crenneville Lajos, gr. Belcredi, a főpap és bölcs magyar Haynald Lajos, stb. stb. ő méltóságai, végre a legnagyobb magyar Deák Ferencz és a jelen nem levő házi urnó ő nagyságai. Említnem se kell, hogy annyit szenvedtünk hazánk, és annyit türt és várt dícső nemzetünkért is ittunk. Ebéd után rövid társalgás, a társalgási beszéd tárgya koránt sem politikai, hanem az e téren viszont találkoztathatás feletti örömnilyánulása volt, s az örömmel vegyült bámulatnyilatkozata azon, hogy mily gyorsan, és szívünk óhaját megközelíteni látszólag fejlődnek a dolgok, mintha csak egy „Deus ex machina“ vezetné azokat. Követjelöltjeink, a kiken az általános nézet leginkább nyugszik: Fejér Márton és Zejk József urak. Orbók Ferencz.

Ármos, oct. 9.

Ma Dénes napja, neve napja nagykedveségtől h. főkirálybiránknak gróf Kálnoki Dénes ő mlgának. Ezt megelőzőleg az este történeteket elhallgatni nem lehet, nem szabad; mert néplük csakugyan ő mlgát teljes lelkeből, és megnyugodott odaadással szeretve tisztelt. Esti 7 órákor a piac körül S.-Sz.-Györgyön mindenfelé ablak világítások adak jeltül, hogy valami történi akar. A nép se-regelni kezdett össze mindenfelől: a czéhek, és gymnasiumi tanulók lobogóikkal, melyeket 10 napok előtt szellőztetének ő mlga ujított föllépésére tisztelni. Ezekre növe ki magát a nép néhány perezt alatt. Im a nagy városzártól fákllyás menet indul meglepő ünnepléses komoly haladással és szép serral! s kiket világít azok fellobogó lángja? az ő mlga üdvözlésére több száz számmal összalakult városi nők gyönyörű díszmenetét, haladva fel a székház felé, s kísérve a helybeli barna zenekar Rákóczi indulója által. Csak ott van közel átellenben a czélpont, s mégis időbe kerül a méltóságteljes addigjutás. A székház előtt megállapodás, elhelyezkedés, és egy intére komoly csend. Zene-műértő Zajzon Farkas, doboki lelkes ur vezényletével meghatólag élénkel a gymnasiumi ifjuság a hymnust. Ő mlga lejön az épületből a kapuelőtti szabadterre (sírú éljenzés!) Gál Károlynő, Kovács Lidia asszonyosság a lelkesült nőseleg nevében és élén üdvözlő szavakat emel ő mlgához, elmondva, hogy: „mint a betlehemi pásztorok a rég megígért és megszületett Jézust, a megváltót, úgy keresé föl és találá meg a nőseleg ő mlgát a politikai ujjászületés szállásán; ezt a nőseleg ragaszkodó szeretettel, és legnyilvánt tiszteltel teszi, mit csak jó kebel tehet szeretetében; homályos árnyézetek elszakították vala ő mlgát egy időre a várostól, de a szívek mégis irányában nem csüggedtek; sőt mint a pálmafa a veréssel inkább zöldelk, szívök a nyomtatás alatt még fokozottabb reményre emelkedett; üdvözlelem szállong keblökben, felszabadítva láthatni ő mlga kedves személyében az ideig lekötte tartott, keblében égi szent tűzzel lángoló tiszta hon-szerelmű Premetheust; s kéri az ég segélyét arra, hogy támogassa ő mlgát, egyik hatalmas befolyásu tényezővé lehetnie arra, hogy a megfeszített és eltemetett Megváltó sötét sirja felül a politikai ros-akarat nehé kövét elhárítva láthassák, s a nemzeti üdvét teljes megdicsőülésében feltámadva.“ Szónoknő erre átadá ő mlgának tolmácsoló szavak kíséretében egy aranyozott belsőtűl ezüst serleget, ezüst tálcakájával, jelen tisztelétük megtartandó emlékeül ajakkülsőjén ily körirattal: „S.-Sz.-György városa lelkes nőjeitől gr. Kálnoki Dénesnek neve napjára 1865. — Ő mlga választélete körülbelül ily értelmű vala: „Mindig tapasztaltam, kedves jó, lelkes nők, kegyetek bizalmas honleányi ragaszkodását irányomban, de ezt ma oly kitérő nyomatékkal bizonyították be, hogy ezt soha sem lehetett elfelednem, semmim sem lehet kedvesebb, mint szeretetök kitérő jelzőlaga, az átnyújtott szép emlék; megtartom ezt emlékül, és becses birtokul; ígérem, bennem nem is csatlakoznak, mert tudom, hogy személyemben a hon legdrágább ügyét, az alkotmányos szabadságot tisztelték meg; de engedjék meg, hogy egyre kértjem kegyeteket, mikor t. i. tudom, hogy női kecséikkel a férfi keblekre hatni igen jól tehetik, sziveskedjenek odahatni, hogy e városban nagyon kellemetlenül uralgó pártviszályok már valahára a hon üdvére és város javára eltűnjenek, ennél szebb honleányi kötelességet nem teljesíthetnek!“ (nagy igaz van a kére létező pártviszályok fölül ő mlgának! kő zű.) — Ő mlga vég-szavait harsogó éljenzések válták fel — ánde méltán. Szavai között három tarackdurrónas tisztelge ő mlgának. Most „Hazádnak rendületlenül“ egy versét éneklé el az éneklő ifjuság. Erre szép renddel visszatért a fákllyás menet, s majd egy pár távolabbi fordulat után a városháznál zenehangok kíséretében megállapodva, végre eloszlott.

A szavaláskor a város 7 szebb leánya, 7 számu három színlő gyönyörű virágkoszorúval tisztelge ő mlgának.

Utóirat: Mikor szek eremen hazaindultam, a

